

Janusz R. Budziński

Sprawozdanie z wyjazdu naukowego

Piotrkowskie Zeszyty Historyczne 4, 313-314

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Janusz R. Budziński

SPRAWOZDANIE Z WYJAZDU NAUKOWEGO

Na zaproszenie Wydziału Historycznego Państwowego Uniwersytetu Moskiewskiego im. Łomonosowa, w dniach od 2 do 29 września 2001 r., wyjechałem do Moskwy by przeprowadzić kwerendę w tamtejszych archiwach i bibliotekach. Celem kwerendy było zgromadzenie materiałów do pracy nad rozprawą habilitacyjną poświęconą rosyjskiemu MSZ na początku XX w.

W trakcie pobytu pracowałem w Państwowym Archiwum Federacji Rosyjskiej (Gosudarstwiennyj Archiw Rossijskoj Fiederacji – dalej GARF) oraz w bibliotekach: Państwowej Publicznej Bibliotece Historycznej Rosji i Bibliotece Instytutu Informacji Naukowej Rosyjskiej Akademii Nauk.

W GARF zapoznałem się z wybranymi materiałami zgromadzonymi w zespołach: „Girs A. A.”, „Izwolskij A. P.”, „Lamsdorf W. N.”, „Impierator Nikołaj II”, „Szturmer B. W.”, „Nieratow A. A.”, „Ministerstwo finansow wremiennogo pravitelstwa”.

Wśród dokumentów zgromadzonych w wyżej wymienionych zespołach moją uwagę zwróciły m.in. dziennik A. Giersa (fragmenty dotyczące bądź MSZ, bądź któregoś z ministrów spraw zagranicznych) oraz materiały dotyczące: ubioru urzędników MSZ, przedstawiające skład osobowy jednego z wydziałów, poruszające problem języka używanego w korespondencji dyplomatycznej (zamiana francuskiego na rosyjski), czy propozycje wprowadzenia zmian w samym ministerstwie.

W bibliotekach szczególną uwagę zwróciłem na publikacje dotyczące historii i działalności carskiego MSZ. Wśród nich wymienić należy pamiętniki i dzienniki ludzi związanych z dyplomacją. Szczególnie ważne dla przyszłej rozprawy są dzienniki ministra spraw zagranicznych Rosji w latach 1900-1906 W. N. Lamsdorffa¹ oraz wspomnienia pracownika wydziału konsularno-prawnego MSZ G. Michajłowskiego². Oprócz nich odnotować wypada jeszcze wspomnienia J. Sołowiewa (Sołowiew J., *Wospominanija diplomat. 1893-1922*, Moskwa 1959) oraz R. Rosena (Rosen R., *Forty years of diplomacy*, t. 2, New York 1922).

Inną równie istotną pozycją jest opublikowana w 1902 r. przez rosyjskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych monografia, zawierająca historię ministerstwa od czasów tzw. Posolskiego prikazu do pierwszych lat panowania Mikołaja II. Praca ta została napisana z okazji stulecia istnienia MSZ, a w związku z tym najwięcej miej-

¹ W. N. L a m s d o r f, *Dniwnik 1894-1896*, Moskwa 1991.

² G. N. M i c h a j ł o w s k i, *Zapiski – iz istorii rossijskogo wniesniepoliticeskogo wiadomstwa. 1914-1920*, t. 1, Moskwa 1993.

sca poświęcono latom 1802-1902³.

W trakcie kwerendy nie pominąłem artykułów odnoszących się do Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Z ich liczby przytoczę tutaj trzy, moim zdaniem najistotniejsze: Jemiec W., *A. P. Izwolskij: ministr-nieudacznik ili reformator?*, „Nowa i nowiejszaja istoria” 1993, nr 1; Florinski M., *K istorii obrazowania i diejatielnosti małogo Sowietu Ministrow 1906-1914*, „Wiestnik Leningradskogo uniwersiteta”, 1977, nr 2; Lichaczew M., *Izmienienia w strukturie MID Rossii w priedoktiabrskij period*, „Sowietskije archiwy”, 1979, nr 2.

Przytoczone tu materiały stanowią zaledwie część dokonanej w archiwum i bibliotekach kwerendy. Ich ilość oraz jakość pozwalają na stwierdzenie, że zaistnieją w najbliższym czasie w postaci publikacji.

³ *Oczerk istorii Ministierstwa inostrannyh diel. 1802-1902*, S. Petersburg 1902.